

Ankestyrelsens principafgørelse C-9-01 om computer - førskolebarn - nedsat kommunikationsevne - afhjælpe eller udvikle - partshøring - hjælpemidler - merudgifter

Resume:

Udgiften til en computer med tilbehør til et 5-årigt barn med spastisk tetraplegi blev ikke anset som et hjælpemiddel/forbrugsgode eller som en nødvendig merudgift ved forsørgelsen. Ankestyrelsen fandt, at computeren skulle benyttes til at udvikle og træne barnets evne til at kommunikere - og ikke til at afhjælpe varige følger af den nedsatte funktionsevne eller til beskæftigelse i fritiden.

Ankestyrelsen fandt, at serviceloven er sekundær i forhold til folkeskolens forpligtelse til at tilbyde specialpædagogisk bistand til småbørn med sprog- eller talevanskeligheder. *)

Love:

Lov om social service - lovbekendtgørelse nr. 944 af 16. oktober 2000 - § 28, § 97, stk. 1 og § 98

Lov om social service - lovbekendtgørelse nr. 979 af 1. oktober 2008 - § 44

Vejledninger:

Socialministeriets vejledning nr. 52 af 5. marts 1998 om støtte til hjælpemidler, biler, boligindretning m.v. (Lov om social service) - kapitel 10, kapitel 2, kapitel 5, kapitel 7, kapitel 8

Note:

*) SM 0-68-96 ophæves

Sagsfremstilling:

En far havde søgt om bevilling af en computer med nødvendigt tilbehør til sin 5-årige søn. Sønnen var kørestolsbruger på grund af en spastisk tetraplegi med nedsat muskelkraft og vekslende muskeltonus. Han kunne udtrykke få ord.

Amtskommunen gav afslag. Begrundelsen var, at drengens behov skulle ses som en væsentlig kompensation for manglende evne til selvstændig leg og udvikling. Behovet for kommunikationshjælpemiddel blev tilgodeset af en talemaskine. Amtskommunen oplyste, at hjælpemidler til leg og stimulation ydes efter servicelovens § 28.

Nævnet fandt, at drengen var berettiget til en computer med nødvendigt tilbehør.

Nævnet begrundede afgørelsen med, at computeren i væsentlig grad kunne afhjælpe følgerne af drengens nedsatte kommunikationsevne og dermed i væsentlig grad lette den daglige tilværelse.

Nævnet lagde vægt på, at han på daværende tidspunkt kun var i stand til at gøre sig forståelig overfor sine allernærmeste omgivelser, og at han allerede på daværende tidspunkt benyttede computeren som kommunikationshjælpemiddel blandt andet ved brug af elektroniske billedbøger. Der blev endvidere lagt vægt på, at han nu og i fremtiden vurderedes at være afhængig af computeren som kommunikationshjælpemiddel, og at det var vigtigt, at han allerede nu trænede og fik erfaring med computeren, hvis han skulle lære at udnytte den bedst muligt, jf. også vejledning om støtte til hjælpemidler m.v. pkt. 25. Endelig blev der lagt vægt på, at talemaskinen ikke var et alternativ til computeren, da den ikke kunne erstatte de meget varierende og motiverende muligheder for kommunikation, der lå i computeren.

Amtskommunen henviste til Socialministeriets vejledning om støtte til bl.a. hjælpemidler, hvor information/kommunikation forstås som at modtage og afgive meddelelser. Amtskommunen spurgte, hvordan man definerer kommunikation for førskolebørn. Er det kommunikation i ovennævnte forstand at bladre i billedbøger via computer - se billeder og "snakke" med voksne om billedet og historien, eller er det leg og fritid i § 28's betydning, eller er det et specialpædagogisk tiltag efter folkeskolelovens § 3§

Amtskommunen var ikke enig i, at computeren skulle være drengens eneste reelle mulighed for at kommunikere. Drengen havde et rimeligt ordforråd, men hans tale var meget spastisk præget. Han var bevilget en talemaskine af mærket Alpha Talker, med gode muligheder for kommunikation via billeder og indtalte sætninger, hvis den ellers tilpasses løbende af talepædagog. En talemaskine er i modsætning til en computer let at medbringe til de forskellige aktiviteter i dagligdagen.

Afslutningsvis klagede amtskommunen desuden over, at den ikke var blevet partshørt over en udtalelse som nævnet havde indhentet fra Hjælpemiddelinstitutet til brug for sin sagsbehandling, jf. forvaltningslovens § 19.

Der forelå i sagen en computervurdering foretaget da drengen var 5 år gammel. Ifølge denne styrede han computeren hurtigt og sikkert med et joystick med enkeltkontakt. Han mestrede førskoleprogrammer på tilsyneladende alderssvarende vis. Hans koncentration var langt større end set i andre aktiviteter, idet han på selvstændig vis kunne eksperimentere og løse opgaver på det niveau og i det tempo, der passede ham. Det anførtes endvidere, at hans forældre havde fremstillet flere elektroniske billedbøger til ham. Han kunne egenhændigt bladre i siderne, se billederne og få historien læst højt. Han kunne selv benytte disse programmer og havde stor fornøjelse af dem. Det konkluderedes, at computeren på længere sigt ville blive et vigtigt led i hans kommunikation med omverdenen, og det blev anbefalet, at han blev bevilget relevant computerudstyr til brug i hjemmet som en væsentlig kompensation for manglende evne til selvstændig leg og udvikling.

Det fremgik i øvrigt af oplysninger fra Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR), at drengen kun var i stand til at gøre sig forståelig overfor sine allernærmeste omgivelser, og at PPR vurderede, at han både nu og i fremtiden ville være afhængig af alternative kommunikationshjælpemidler. Hans motorik var meget dårlig, og han havde svært ved at give udtryk for sine intellektuelle færdigheder, som generelt vurderedes at være gode. Ved hjælp af computeren, hvor han ved brug af særligt betjeningsud

styr kunne blive kompenseret for sine motoriske problemer, ville han have mulighed for at vise omverdenen, hvilke ressourcer han indeholdt. Computeren gav ham samtidig mulighed for fortsat at udvikle sine færdigheder sprogligt og intellektuelt.

Psykologen og talepædagogen fra PPR havde taget initiativ med henblik på at få kendskab til programmer til computeren, hvor han kunne udvikle en relevant kommunikationsmåde.

Hjælpemiddelinstittet anførte, at kommunikation med omverdenen ved hjælp af en computer ikke er en færdighed man opnår fra den ene dag til den anden. Det er en lang proces, hvor der langsomt opbygges en række nødvendige færdigheder. Nogle af færdighederne havde drengen allerede oparbejdet, og for ham gjaldt det om at fortsætte den positive udvikling, han allerede var i gang med. Dette ville meget vel kunne foregå ved brug af et billed- eller symbolbaseret kommunikationsprogram, som PPR allerede havde taget initiativ til at ville arbejde med. For at opnå tilfredsstillende resultater, hvor han selvstændigt kunne kommunikere ved hjælp af sit kommunikationshjælpemiddel, krævede det en daglig intensiv træning, som kun kunne opnås ved, at han havde sit udstyr stillet til rådighed i hjemmet. Der ville ikke kunne opnås samme intensive indsats alene gennem hans undervisning. De mange timer, han ville kunne sidde alene og "lege" med computeren, var afgørende for, hvor effektiv han ville blive.

Det blev anført, at en talemaskine i mange tilfælde ikke er et alternativ til computeren - men et supplement. Talemaskinen ville aldrig kunne tilbyde den samme intensive træning, men brugt rigtigt, ville den kunne anvendes i en række forskellige daglige situationer, hvor computeren ikke er hensigtsmæssig. Når drengen havde opnået en god forståelse for brugen af computeren i her-og-nu samspil med en voksen; hvor der kommunikeres om noget på forhånd tilrettelagt, ville mulighederne langsomt kunne udbygges. Det var for tidligt at udtale sig om, hvorvidt han ville lære at læse og skrive. Det anførtes, at han allerede på nuværende tidspunkt var i stand til at anvende det ansøgte computerudstyr, men at daglig brug/træning ville være med til at forbedre hans motoriske kontrol og præcision af hans bevægelser, hvorved det ville blive mere realistisk for ham på et senere tidspunkt at benytte computeren effektivt til egentlig kommunikation. Hvis drengen skulle opnå en tilværelse som aktivt, selvstændigt kommunikerende, så er det nu, mens han er i sin vigtigste udviklingsfase, at der skal sættes ind med relevante hjælpemidler. Ved at tilrettelægge kommunikationssituationer ved computeren får han mulighed for at opnå nogle vigtige erfaringer med hensyn til at kunne påvirke sine omgivelser og at kunne udtrykke sig entydigt uden at modtageren behøver tolke til, hvad han mener. Det anførtes endvidere, at der ingen tvivl er om, at såvel motorik samt sprog og begrebsdannelse har de bedste udviklingsmuligheder i førskolealderen. Gennem en tidlig indsats ville han kunne opnå en række færdigheder, der gjorde ham bedre i stand til at modtage ny indlæring. Samtidig ville en bevilling af det ansøgte computerudstyr nu fremfor senere betyde, at han hurtigere end ellers ville blive i stand til at benytte computeren til selvstændig kommunikation.

Amtskommunen oplyste, at der blev afholdt et hjemmebesøg hos drengen og hans forældre den 29. november 1999 med henblik på at gennemgå hans kommunikationsbehov. Af resumé fra mødet fremgik, at man arbejdede meget med hans sproglige stimulering. Han deltog i en talegruppe og gik til træning med mundstimulering. Der var ikke planer om at starte kommunikation op i forhold til computeren (f.eks. billedkommunikation). Han talte nu i sætninger og ville gerne kommunikere sprogligt, men det var stadig svært for mennesker, der ikke kender ham at forstå ham. Han skulle starte i børnehaveklasse i den lokale folkeskole. På et senere tidspunkt var det muligt, at han skulle flytte til en centerklasse på en anden skole. Man ville styrke hans alternative kommunikationsmuligheder specielt med henblik på skolestart. I den forbindelse kom talemaskinen på banen igen, som en mulighed for ham til bedre at komme til orde i børnehaveklassen. Han havde fravalgt talemaskinen og brugte i stedet sit talesprog. Da det var svært for børn og voksne, der ikke kender ham at forstå ham burde talemaskinen forsøges igen. På computeren spillede han forskellige spil f.eks. Pixeline og Bamselag samt en del andre af samme type. Desuden var der lagt billeder og lyd ind, som han var glad for at blade i. Han brugte megen fritid ved computeren, da det var en af de få ting han kunne gøre selvstændigt. Han styrede computeren ved hjælp af joystick og enkeltkontakter. Enkeltkontakter

ønskedes tilkoblet en Symbi-key så han kunne få flere kontakter med forskellige funktionstastmuligheder. Af forslag til udviklende programmer var "Min første ABC" fra Gyldendal og Børnenes Ordbog.

Sagen blev behandlet i principielt møde med henblik på afklaring af, hvorvidt bevilling af en computer til et barn skal ske i henhold til servicelovens § 28, eller §§ 97 og 98 eller eventuelt i en kombination af de nævnte bestemmelser.

Ankestyrelsen tog også stilling til, hvorvidt amtskommunen skulle være partshørt over den af nævnet indhentede udtalelse fra Hjælpemiddelinstitutet.

Afgørelse:

Ankestyrelsen fandt ikke, at drengen var berettiget til hjælp til en computer med nødvendigt tilbehør, jf. servicelovens § 98 og § 97, stk. 1.

Begrundelsen var, at selvom drengen kunne have nytte af en computer, så fandtes computeren ikke (på nuværende tidspunkt) i væsentlig grad at kunne afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne.

Det var Ankestyrelsens vurdering, at man ikke på nuværende tidspunkt kunne vurdere de varige følger af hans nedsatte kommunikationsevne, idet computeren netop skulle benyttes til fortsat at udvikle hans sproglige færdigheder og begrænse omfanget af hans kommunikationshandicap.

Ankestyrelsen fandt, at computeren i drengens tilfælde skulle benyttes til at udvikle og træne hans evne til at kommunikere. Computeren skulle således benyttes til at begrænse det kommunikationshandicap man allerede på daværende tidspunkt vurderede han havde og ville få i fremtiden.

Ankestyrelsen lagde vægt på en udtalelse fra Hjælpemiddelinstitutet, hvoraf det fremgik, at daglig brug og daglig træning ville være med til at forbedre hans motoriske kontrol og præcision af hans bevægelser, hvorved det blev mere realistisk for ham på et senere tidspunkt at benytte computeren effektivt til egentlig kommunikation. Det fremgik ligeledes, at han gennem en tidlig indsats ville kunne opnå en række færdigheder, der satte ham bedre i stand til at modtage ny indlæring.

Ankestyrelsen lagde desuden vægt på Socialministeriets vejledning af 5. marts 1998 om støtte til hjælpemidler, biler, boligindretning m.v. kapitel 10 om afgrænsning til anden lovgivning. Af pkt. 51 fremgår, at kun hvor det ansøgte hjælpemiddel ikke kan henføres til anden lovgivning, behandles ansøgningen efter regler i den sociale lovgivning. Af afsnit 10.3 om undervisningssektoren, pkt. 54 fremgår bl.a., at der til børn, som ikke har påbegyndt skolegangen, som led i den specialpædagogiske bistand, kan ydes pædagogiske hjælpemidler, jf. folkeskolelovens § 4, stk. 1.

Det var ligeledes Ankestyrelsens vurdering, at en computer med tilbehør i drengens tilfælde ikke kunne henføres til servicelovens § 28 om nødvendige merudgifter ved forsørgelsen i hjemmet til særligt legetøj eller andre merudgifter forbundet med beskæftigelse i fritiden. Ankestyrelsen lagde også her vægt på, at drengens behov var udvikling/træning og undervisning i forhold til hans sproglige færdigheder.

Ankestyrelsen lagde til grund, at ved §leg§ i relation til servicelovens § 28 forstås beskæftigelse/underholdning i modsætning til udvikling/undervisning, og at småbørns udvikling sker ved hjælp af leg.

Ankestyrelsen vurderede, at serviceloven er sekundær i forhold til folkeskolens forpligtelse for så vidt

angår småbørn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, hvorefter der skal tilbydes specialpædagogisk bistand, hvis barnets udvikling på grund af sprog- eller talevanskeligheder kræver særlig hensyntagen eller støtte. Der er mulighed for at få stillet særlige pædagogiske hjælpemidler til rådighed. Der henvistes til bekendtgørelse nr. 433 af 22. oktober 1979 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til småbørn med tilhørende vejledning.

Ankestyrelsen tog ikke med denne afgørelse stilling til, hvorvidt drengen ville kunne få bevilget en computer med tilbehør i medfør af folkeskolelovgivningen.

Ankestyrelsen bemærkede, med hensyn til den i sagen rejste problemstilling om manglende partshøring af amtskommunen over en udtalelse fra Hjælpemiddelinstitutionen, at (amts)kommuner ikke antages at have almindelig forvaltningsretlig partsstatus i sociale sager allerede fra tidspunktet for sagens rejsning. Det antages endvidere, at under efterprøvelsen af en underordnet myndigheds afgørelse på grundlag af en klage fra borgeren, vil den myndighed, der har truffet afgørelse i 1. instans, ikke være part i klagesagen, jf. FOB 1990.222. Ankestyrelsen var således enig med nævnet i, at nævnet ikke var forpligtet efter forvaltningslovens § 19 til at partshøre amtskommunen over den indhentede udtalelse.

Amtskommunen havde derimod med sin indbringelse af sagen for Ankestyrelsen partsstatus under Ankestyrelsens behandling af sagen.

Ankestyrelsen ændrede således det sociale nævns afgørelse.

Drengen og hans forældre fandtes samtidig berettiget til at beholde den hjælp til en computer med nødvendigt tilbehør, som familien var bevilget med nævnets afgørelse.